

Korunan Alanlarda Rekreatyönel Kısıtlayıcılar İle Genel Memnuniyet Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Yedigöller Milli Parkı Örneği**Determination of The Relationship Between Recreational Restrictions and General Satisfaction In Protected Areas: A Case of Yedigoller National Park****Sertaç KAYA¹, Fırat Çağlar YILMAZ², Özlem TAŞ¹, Haldun MÜDERRİSOĞLU¹****Özet**

Son yıllarda dış mekânlarda rekreatyönel faaliyetlerde belirgin bir şekilde artış olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte rekreatyönel planlama ile ilgili birçok çalışma yapılmaya başlamıştır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de bir korunan alan olan Yedigöller Milli Parkı’nda rekreatyönel faaliyetlere katılımı etkileyen kısıtlayıcıları belirlemek ve belirlenen bu kısıtlayıcıların genel memnuniyete olan etkilerini saptamaktır.

Korunan alanlar ile ilgili yapılmış olan çalışmalara bakıldığında bu alanlarda yapılan rekreatyönel faaliyetlere daha çok genç yaş gruplarının katıldığı saptanmıştır. Bu nedenle Düzce Üniversitesi’nde okuyan öğrenci ve personel olmak üzere toplamda 70 kişiye hazırlanan anket formu uygulanmıştır. Kısıtlayıcıların ölçülmesinde 5 noktalı Likert ölçeği kullanılmıştır. Ankette sorulan 29 adet kısıtlayıcının etki değerlerini ve alana ilişkin genel memnuniyeti ortaya koymak için SPSS 22 programı yardımıyla ortalama değer analizi uygulanmıştır. Daha sonra genel memnuniyeti etkileyen kısıtlayıcıları belirlemek için ise korelasyon analizi uygulanmıştır. Sonuç olarak, ulaşım faktörleri kullanıcıların alana katılımlarını kısıtlarken, yapısal ve bakım-yönetim faktörlerinin ise alanın genel memnuniyetini negatif yönde etkilediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Korunan alan, rekreatyon, kısıtlayıcılar, Yedigöller Milli Parkı

Abstract

In recent years it has been observed that there is a significant increase in recreational activities in outdoor areas. Besides, many studies on recreational planning have begun.

The aim of this study is to determine the restrictions that affect participation in recreational activities and to detect the effects of these restrictions on the general satisfaction in the Yedigöller National Park, a protected area in Turkey. When studies on protected areas were examined, it had been determined that younger age groups are more likely to participate in recreational activities in these areas. For this reason, a questionnaire was applied to 70 people, including students and staff who study at Düzce University. A 5-point Likert scale was used to measure the restrictions. Mean value analysis was applied with the help of SPSS 22 program in order to reveal the impact values of the 29 restricts asked in the questionnaire and general satisfaction of the field. Correlation analysis was then applied to determine the restrictions that affect general satisfaction. As a result, it was determined that the transportation factors restrict the users' participation to the field while the structural and maintenance-management factors affect the general satisfaction of the area.

Keywords: Protected area, recreation, restriction Yedigöller National Park

Received: 08 December 2017, Revised: 20 December 2017, Accepted: 26 December 2017

Address: ¹ Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

² Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

E-mail: sertackaya@duzce.edu.tr

1. Giriş

Doğal ve kültürel kaynakların korunması amacıyla ortaya çıkan milli parklar, doğal anıtlar ve peyzaj koruma alanları toplumun turizm ve rekreasyonel ihtiyaçlarını gidermede önemli katkı sağlamaktadırlar (Kuvan, 2012). Özellikle endüstrileşme ile birlikte kentsel mekânlar toplumun rekreatif faaliyetlerini karşılayamaz duruma gelmiştir (Altan, 1984; Uzun, 1987). Günümüzde, rekreasyon etkinliklerinin büyük bir kısmı doğal alanlarda gerçekleşmektedir (Karaküçük, 2008). Doğada ve açık havada gerçekleşen etkinliklerin çoğunluğu, açık hava rekreasyonu ve doğa turizmi kavramları ile tanımlanmaktadır (Çetinkaya ve ark., 2016). Açık hava rekreasyon etkinlikleri çoğunlukla doğal alanlarda gerçekleştirilen etkinliklerdir ve rekreasyon faaliyetlerinin yürütüldüğü doğal alanların en yaygın olanlarından birisi milli parklardır (Doğaner, 1985).

1983 yılında yürürlüğe giren 2873 numaralı Milli Parklar Kanununa göre milli parklar, bilimsel ve estetik bakımdan, milli ve milletlerarası ender bulunan doğal ve kültürel kaynak değerleri korumanın yanı sıra turizm ve rekreasyon etkinliklerinin gerçekleştirildiği önemli yerler olarak kabul edilmektedir (Anonim, 2017a). Bu alanların etkin kullanılması, doğa koruma çalışmalarına katkı sağlarken aynı zamanda fiziksel, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel anlamda olumlu etkiler yaratmaktadır. Dünya'daki gelişmiş milli park sistemleri incelendiğinde özellikle iç turizme ve rekreasyonel kullanıma yönelik talebin fazla olduğu ve yerel halkın bu alanlardan yüksek düzeyde yararlandığı görülmektedir (Çetinkaya ve ark., 2016). Bu nedenle de milli parkların varlığı insanlar için oldukça önem taşımaktadır. Günümüz toplumlarında milli parklar, doğal ve kültürel kaynakları koruyarak bireylere rekreasyon imkanı sunar ve yaşam kalitesini artırır (Manning ve ark., 1998).

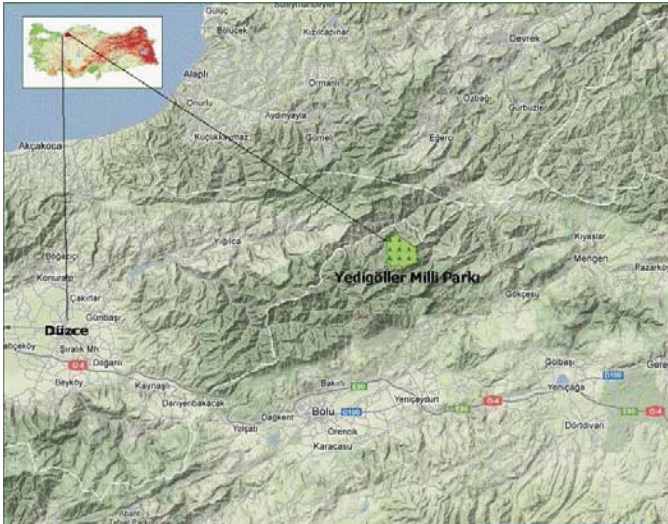
Günümüzde bozulan toplumsal ve fiziki çevre koşulları insanları rahatsız etmeye başlamıştır ve bireylerin rekreasyon ihtiyacı artmıştır. Yapılan pek çok araştırmada insanların boş zamanlarında katıldıkları rekreasyonel etkinliklerin ruhsal ve fiziksel sağlıkları için pek çok faydası olduğunu işaret etmektedir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007). Buna rağmen yapılan araştırmalar insanların farklı nedenlerden ötürü kendileri için bu kadar önemli olan rekreasyonel etkinliklere katılmadıklarını ya da çeşitli nedenlerden dolayı engellendiklerini ortaya koymaktadır (Alexandris ve Carroll, 1997). Rekreasyonel faaliyetlere katılımı kısıtlayan etmenlerin belirlenmesi ile ilgili son 20 yıl içerisinde çok fazla sayıda çalışma yapılmıştır (Hawkins ve ark., 1999; Crompton ve Kim, 2004; Walker ve Virden, 2005). Bu da rekreasyon planlaması konusunda birçok çalışmanın yapılmasına neden olmuştur. Bu çalışmaların birçoğu rekreasyonel faaliyetlere katılımın nedenlerini

araştırırken (Confer ve ark., 1996, Vogelsong ve ark., 1997), nispeten daha az miktardaki araştırmalar ise rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen nedenler incelemiştir (Crawford ve ark., 1991, Samdahl ve Jekubovich, 1997). Rekreasyonel faaliyetlere katılma ya da katılma kararının verilmesine etki eden faktörleri belirlemek rekreasyon plancıları, turizm ve seyahat büroları ve diğer seyahat endüstrisindeki kurumlar için çok önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, korunan alan olan Yedigöller Milli Parkı'nda rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen kısıtlayıcıları belirlemek ve belirlenen bu kısıtlayıcıların kullanıcıların genel memnuniyetine olan etkilerini saptamaktır.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışmanın ana materyalini oluşturan Yedigöller Milli Parkı, Karadeniz Bölgesinin, Batı Karadeniz Bölümünde yer almaktadır. 1642 hektar büyüklüğündeki Yedigöller Havzası, 1965 yılında milli park olarak korumaya alınmıştır. Ülkemizin ana ulaşım hattına kolay ulaşılabilir konumda ve başlıca büyük kentlerimizden olan Ankara ile İstanbul'un yakınında yer almaktadırlar. Yedigöller Milli Parkı sunduğu rekreasyonel olanaklar ve doğal kaynaklar açısından çeşitliliğe sahip olması ve ülkemizin en bilinen milli parkları arasında yer almasından dolayı çalışma alanı olarak seçilmiştir. Ayrıca bilimsel inceleme ve araştırmalar için de kuvvetli bir altyapıya sahip olan Yedigöller Milli Parkı çok sayıda bitki türünü içeren en güzel, karışık doğal ormanlarımızdan birisidir.

Şekil 1. Çalışma Alanı (Anonim 2017b).

Bu çalışma kapsamında, Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi'nde daha önce Yedigöller Milli Parkı'na gitmiş olan ve rastgele seçilmiş 100 kullanıcıyla yüz yüze görüşmeler yapılmış ve hazırlanan anket çalışması 2016 yılı Eylül-Ekim aylarında uygulanmıştır. Anket yapılacak kişi sayısı $n = Z2 \text{ NPQ} / \text{ND}2 + Z2 \text{ PQ}$ (Kalıpsız, 1981)

formülü ile yüzde 10 hata payı ve %90 güven aralığında belirlenmiştir. Doldurulan anket formlarından 30 âdeti veri eksikliği nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır.

Katılımcıların belirlenmesinde Aşıkutlu (2013) ve Nayir (2009)'in çalışmalarından yararlanılmıştır. Aşıkutlu (2013) Yedigöller Milli Parkı ile ilgili yapmış olduğu çalışmada kullanıcıların %40'ının 21-30 yaş grubunda bireylerden oluştuğunu saptamıştır. Aynı şekilde Nayir (2009)'in korunan alanlar ile ilgili yapılmış olduğu bir başka çalışmada ekoturizm faaliyetlerine katılan bireylerin %34'ünün 25-34 yaş aralığında olduğunu tespit edilmiştir. Bu gerekçeler doğrultusunda kullanıcı kitlesi olarak üniversite öğrencileri ile personeli tercih edilmiştir.

Anket formu hazırlanırken Alexandris ve Carroll (1997), Crompton ve Kim (2004) ve Müderrisoğlu ve ark. (2005)'nin çalışmalarından yararlanılmıştır. Uygulanan anket ile kullanıcıların faaliyetlere katılımlarında olumsuz etkisi olan kısıtlayıcıların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Alanda uygulanan anket soruları kapsamında; I. bölümde kullanıcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, aylık gelir durumu, medeni durumu, alana hangi sıklıkta geldikleri, alanda geçirdikleri zaman sorularına cevap alınmıştır. II. bölümde 18 sorudan oluşan kullanıcıların alanda en çok hangi aktivitelere katıldıklarını belirlemeyi amaçlayan sorular sorulmuştur. 5 noktalı Likert ölçeğinden yararlanılmıştır. "1" hiç katılmıyorum, "5" çok katılıyorum olarak belirlenmiştir. III. Bölümde ise, 29 sorudan oluşan kısıtlayıcıları belirlemeyi amaçlayan sorular sorulmuştur. 5 noktalı Likert ölçeğinden yararlanılmıştır. "1" etkisiz, "5" çok etkili olarak belirlenmiştir. Anketin son bölümünde ise alan hakkında genel memnuniyet ile ilgili soru sorulmuştur. Yine 5 noktalı Likert ölçeğinden yararlanılmıştır. "1" hiç memnun değilim, "5" çok memnunum olarak belirlenmiştir.

Anketin I. bölümünde yer alan sosyo ekonomik özelliklerin değerlendirilmesi amacıyla frekans analizi yapılmıştır. II. bölümde kullanıcıların rekreasyonel faaliyetlere katılım sıklıklarını belirlemek amacıyla yine frekans analizi yapılmıştır. III. bölümde ise 31 adet kısıtlayıcı etmenin öncelikle aritmetik ortalamaları alınarak en fazla hangi etmenlerin faaliyetlere katılımı kısıtladığı saptanmıştır. Kısıtlayıcıların güvenilirliğini ortaya koymak için "Güvenilirlik Analizi" yapılmıştır. Anketin son bölümünde yer alan genel memnuniyet derecesini belirlemek için ise yine aritmetik ortalama alınmıştır. Sonrasında kısıtlayıcılar ile genel memnuniyet arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için korelasyon analizi yapılmıştır. Çalışmanın istatistiksel analizinde SPSS 22 programı kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Yapılan anket çalışması sonucunda kullanıcıların sosyo-ekonomik yapıları incelenmiştir. Buna göre ankete katılanların %55'i kadın, %70'i 18-25 yaş aralığında, %71'i bekar, %59'u öğrenci, %41'i 1000-3000 TL arası gelirli bireylerden oluşmaktadır. Ayrıca alan kullanım alışkanlıklarına bakıldığında ise, kullanıcıların % 34'ü alanı yılda en az bir kere ziyaret etmekte ve alanda en az 3-4 saat zaman geçirmektedirler (Çizelge 1).

Çizelge 1. Ankete katılan kullanıcılarının sosyo-ekonomik özellikleri ve alan kullanım alışkanlıkları (N=70)

Kullanıcı Özellikleri	Oran (%)	
Cinsiyet	Kadın	55
	Erkek	45
Yaş	18-25	70
	26-40	26
	>40	4
Medeni Durumu	Evli	29
	Bekâr	71
Çalışma Durumu	Öğrenci	59
	Akademisyen	23
	Memur	18
	Hiç Yok	16
Gelir Düzeyi	<1000 TL	24
	1000-3000 TL	41
	3000-5000 TL	6
	>5000 TL	13
Alana Geliş Sıklığı	6 Ayda bir	15
	Yılda bir	34
	2 yılda bir	17
	3 ve üzeri yılda bir	34
Alanda Geçirilen Zaman	1-2 saat	13
	2-3 saat	23
	3-4 saat	34
	5 saat ve üzeri	30

Kullanıcıların en sık katıldıkları rekreasyonel faaliyetlerin sırasıyla fotoğraf çekmek, manzara seyretmek, piknik yapmak ve dinlenmek olduğu belirlenmiştir. Hiç katılmadıkları faaliyetler ise şiir yazmak, balık tutmak, karavan ve çadırla konaklamak ve yaban hayatı gözlemi olarak saptanmıştır (Çizelge 2). Sağlık ve ark. (2014) kırsal alanlarda rekreasyonel faaliyetlere katılım ile ilgili yapmış oldukları çalışmada üniversite öğrencilerinin en çok katıldıkları faaliyetler olarak fotoğraf çekmek, manzara seyretmek ve serbest oyun olduğunu belirtirken, en az katıldıkları faaliyetlerin avcılık ve balık tutmak olduğunu belirtmişlerdir. Müderrisoğlu ve ark. (2005) ise üniversite öğrencilerinin kırsal alanlarda en çok katıldıkları aktiviteler olarak yürüyüş yapmak, piknik yapmak ve manzaraya seyretmek olarak

belirlerken en az katıldıkları faaliyetler arasında balık tutmak ve kamp yapmak gelmektedir. Uzun ve Müderrisoğlu (2010) Gölcük Orman İçi Dinlenme alanında yaptıkları çalışmada, alanda en fazla yapılan aktivitelerin temiz hava almak, rahatlamak ve manzara seyretmek olduğunu, en az yapılan aktivitenin ise balık tutmak olduğunu belirtmiştir. Abbasi ve ark. (2016) açık alanlarda yapılan en önemli aktivitelerin sırasıyla yürümek, arkadaşlarla buluşmak/sosyalleşmek ve dinlenmek/yenilenmek olduğunu belirtmiştir. Karaşah (2017) da yapmış olduğu çalışmada Artvin kentindeki rekreasyon alanlarda en çok yapılan rekreatif etkinliklerin yürüyüş yapmak, manzara seyretmek, fotoğraf çekmek olduğunu saptarken, en az yapılan etkinliklerin ise kayıkla dolaşmak, balık tutmak ve bisiklet sürmek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 2. Kullanıcıların Yedigöller Milli Parkı'nda rekreasyonel faaliyetlere katılma sıklığı

Aktivite	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Kesinlikle Katılıyorum (%)
Balık tutmak	74	7	6	7	6
Koşu yapmak	31	24	27	9	9
Yürüyüş yapmak	13	14	23	14	36
Kamp yapmak	40	14	24	10	12
Piknik yapmak	7	11	19	24	39
Fotoğraf çekmek	6	4	13	17	60
Manzara seyretmek	9	9	13	17	52
Yaban hayatı gözlemek	44	20	23	3	10
Dinlenmek	7	7	19	24	43
Spor yapmak	23	29	20	16	12
Doğa yürüyüşü yapmak	34	10	17	19	20
Araştırma yapmak	33	20	23	12	12
Şiir-roman yazmak	70	13	11	4	2
Değişik bitki türlerini incelemek	34	19	20	14	13
Yalnız kalmak	29	14	20	12	25

Çizelge 2 (devamı). Kullanıcıların Yedigöller Milli Parkı'nda rekreasyonel faaliyetlere katılma sıklığı

Karavan ile konaklamak	63	14	13	4	6
Çadırla konaklamak	52	15	13	4	16
Macera yaşamak	26	18	22	14	20

* Cronbach's Alpha: ,841

Milli Park'a katılımlarını engelleyen etmenlere baktığımızda en çok ulaşım faktörünün ön plana çıktığı göze çarpmaktadır. Bu kapsamda alana ulaşımın kolay olmaması ve zaman yetersizliği en önemli etmenler olarak saptanmıştır. Parkın yapısal etmenlerinin kullanıcıların katılımlarını çok fazla kısıtlamadığı belirlenmiştir (Çizelge 3).

Karaşah (2017)'in korunan alanlar ile ilgili yapmış olduğu çalışmada da bireylere rekreasyon alanlarına gitmeme nedenleri sorulduğunda; rekreasyon alanlarına gidemeyişlerindeki en önemli faktörün zaman yetersizliği (%44,5) olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörü mesafenin uzaklığı (%20,7) takip etmiştir. Müderrisoğlu ve ark. (2005) da yapmış olduğu çalışmada korunan alanlara katılımda en fazla etkili olan kısıtlayıcılar olarak zaman yetersizliği ve alana ulaşım mesafesinin uzak olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan çalışmalara benzer olarak ulaşım faktörü ve zaman yetersizliği çalışmada en önemli kısıtlayıcılar olarak ön plana çıkmıştır. Fakat bazı çalışmalarda ise tam tersi durum söz konusu olabilmektedir. Crawford ve ark. (1991) yapmış oldukları çalışmada bireysel ve toplumsal engellerin daha çok serbest zaman aktivitelerini seçme sırasında, yapısal engellerin ise daha çok yapılan seçimlere katılım aşamasında etkili olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3. Kullanıcıların Yedigöller Milli Parkı'nda rekreasyonel faaliyetlere katılmalarını kısıtlayan etmenlerin ortalaması $\pm$ standart sapması (N=70)

	Kısıtlayıcılar	Ortalama $\pm$ Std. Sapma
Yapısal Etmenler	Parkın doğal olmaması	1,83 $\pm$ 1,179
	Parkta piknik yerlerinin yetersizliği	2,20 $\pm$ 1,223
	Parkta dinlenilecek ve gölgelik alanların yeterli olmaması	2,17 $\pm$ 1,285
	Parkta çocuk oyun alanının yeterli olmaması	2,06 $\pm$ 1,128
	Parkta yeterli aydınlatma olmaması	2,37 $\pm$ 1,218
	Parkta spor alanlarının yeterli olmaması	2,23 $\pm$ 1,169
	Parkta sessiz yerlerin bulunmaması	2,03 $\pm$ 1,191
Ulaşım	Alana ulaşımın kolay olmaması	3,64 $\pm$ 1,523
	Vakit bulamamak	3,48 $\pm$ 1,530
	Alana ulaşımında toplu taşıma araçlarının eksikliği	3,41 $\pm$ 1,611
	Tur ve gezilerin sık olarak düzenlenmemesi	3,01 $\pm$ 1,556
	Arabamın olmaması	3,01 $\pm$ 1,565

Çizelge 3 (devamı). Kullanıcıların Yedigöller Milli Parkı'nda rekreasyonel faaliyetlere katılmalarını kısıtlayan etmenlerin ortalaması $\pm$ standart sapması (N=70)

	Kısıtlayıcılar	Ortalama $\pm$ Std. Sapma
Ekonomi	Alana ulaşım giderinin yüksek olması	2,90 $\pm$ 1,395
	Maddi yetersizlik	2,26 $\pm$ 1,461
	Parkta kullanacağım malzemeler çok pahalı ve malzeme yetersiz	2,23 $\pm$ 1,038
Bireysel Etmenler	Parktaki doğa ilgimi çekmiyor	2,70 $\pm$ 1,408
	Parkta bana uygun aktivitelerin olmaması	2,07 $\pm$ 1,012
	Arkadaşlarımın buradaki faaliyetlere katılmak istememesi	2,36 $\pm$ 1,341
	Kültürel yapıdan kaynaklanan engeller	2,31 $\pm$ 1,325
Bakım Ve Yönetim	Park alanı çok kalabalık	2,41 $\pm$ 1,335
	Parktaki rehber yetersiz	3,00 $\pm$ 1,404
	Parktaki hizmet yetersiz	2,91 $\pm$ 1,282
	Parktaki güvenlik yetersiz	2,81 $\pm$ 1,365
	Parktaki yasaklara uyulmaması	2,83 $\pm$ 1,296
	Park hakkında bilgi eksikliği	2,37 $\pm$ 1,241
	Park alanı çok bakımsız ve pis	2,13 $\pm$ 1,239
	Parkta insanların ortak kullanım alanlarına gerekli önemi vermemesi ve korumaması	2,64 $\pm$ 1,308
	Sosyal ve kültürel etkinliklerin yeteri kadar düzenlenmemesi	2,56 $\pm$ 1,175
	Alan içerisinde çok fazla kısıtlayıcı ve yasak olması	2,41 $\pm$ 1,298

* Cronbach's Alpha: ,884

Kısıtlayıcı etki derecesi: 1 "etkisiz", 5 "çok etkili"

Alanın genel memnuniyetine bakıldığında genel olarak kullanıcıların memnun olduğu görülmektedir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Kullanıcıların Yedigöller Milli Parkı'ndan genel memnuniyeti

	Kişi	Min.	Max.	*Ortalama	Std.Sapma
Genel memnuniyetiniz nedir?	70	1	5	3,83	,884

* Memnuniyet etki derecesi: 1 "hiç memnun değil", 5 "çok memnun"

Kısıtlayıcılar ile genel memnuniyet arasındaki ilişkiye bakıldığında 8 etmen ile memnuniyet arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Çizelge 5'e göre bu etmenlerin genel memnuniyet derecesini düşürdüğü saptanmıştır. Bu etmenlerden parktaki hizmet kalitesi kriteri memnuniyeti en çok düşüren faktör olarak görülmüştür. Bu faktörü sırasıyla güvenlik ve çocuk oyun alanlarının yetersizliği etmenleri izlemektedir. Güvenliğin düşük çıkmasında kullanıcı grubunun çoğunluğunun kadınlardan oluşuyor olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Özellikle kadınların kendilerini toplumdan uzak hissetmeleri ve alanda aydınlatmanın yetersizliği memnuniyet üzerinde etkili olabilir. Örneğin; Johnson ve ark. (2001) kırsal alanlar ile ilgili yapmış oldukları çalışmada güvenliğin bayanların katılımı üzerinde etkili bir faktör olduğunu saptamıştır. Demirel ve

Harmandar (2009) da üniversite öğrencilerinin rekreasyonel aktivitelere katılımlarını kısıtlayan etmenler ile ilgili yapmış oldukları çalışmada alanda hizmet kalitesinin düşük olması ve yapısal elemanların yetersiz olmasının genel memnuniyeti düşürdüğünü ortaya koymuştur. Scott ve ark. (1995)' na göre milli parklar ya da korunan alanlarda kullanıcı deneyimlerinin karşılanması memnuniyeti arttıracaktır ifade etmişlerdir.

Çizelge 5. Kısıtlayıcılar ile genel memnuniyet arasındaki ilişki

	Kısıtlayıcılar	Genel Memnuniyet Düzeyi (pearson Correlation)
Yapısal Etmenler	Parkın doğal olmaması	, -251*
	Parkta dinlenilecek ve gölgelik alanların yeterli olmaması	, -293*
	Parkta çocuk oyun alanı yetersizliği	, -353**
Bakım ve Yönetim	Parkta insanların ortak kullanım alanlarına gerekli önemi vermemesi ve korumaması	, -279*
	Park alanı çok bakımsız ve pis	, -310**
	Parktaki hizmet yetersiz	, -460**
Bireysel Etmenler	Parktaki güvenlik yetersiz	, -351**
	Kültürel yapıdan kaynaklanan engeller	, -238*

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

4. Sonuç ve Öneriler

Kullanıcıların Yedigöller Milli Park'ında gerçekleştirdikleri rekreatif aktivitelerin başında piknik yapma, manzara seyretme, dinlenme ve fotoğraf çekme gibi tamamen doğayla baş başa kalma ve doğaya olan özlemi gidermeye yönelik faaliyetlerin geldiği görülmektedir. Yedigöller Milli Parkı'nın doğal özellikleriyle ön planda olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu sonuç kaçınılmaz olmaktadır. Ancak yine doğrudan doğayla ilgili olmasına rağmen kamp yapmak, doğa yürüyüşü yapmak, değişik bitki türlerini incelemek ve yaban hayatı gözlemlemek gibi aktivitelerde katılım sıklığının düşük olduğu gözlemlenmektedir. Aşikkutlu (2013) yapmış olduğu çalışmada paydaş grupları, kamp yapmak ve yürüyüş gibi rekreasyonel faaliyetlerin alanda mutlaka olması gerektiğini belirtmektedir. Kısıtlayıcı faktörlerden bakım, güven hissiyatı, bazı küçük yapısal gereksinimler gibi konu başlıklarına yönelik gerçekleştirilecek bazı iyileştirmelerle hem bu aktivitelere katılım arttırılacak hem de genel memnuniyet artacaktır. Bu amaca göre aşağıdaki uygulamalar önerilmektedir:

- Büfe, WC gibi temel ihtiyaçların karşılanabileceği servis birimlerinin doğayla uyumlu malzeme kullanılarak tüm alana hizmet verebilecek sayı ve konumda yerleştirilmesi,
- Çocukların doğayı tanımalarına olanak tanıyacak ekipmanlarla oyun alanlarının tesisi,
- Farklı zorluklarda iyi planlanmış gezi rotalarının oluşturulması,
- Doğa koruma odaklı kullanıcı bilinci arttırmak amacıyla bilgilendirme panoları ve uyarı levhalarının kullanılması,
- Kamp yapmak, bitki türlerini gözlemlemek gibi kullanıcı sayısı az olan aktivitelerin organizasyonlarla teşvik edilmesi.

Öte yandan çalışmada asıl amaç olarak korunan alanlarda rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen kısıtlayıcılar belirlenmiş ve genel memnuniyete etki eden kısıtlayıcılar saptanmıştır. Bu alanlara katılımı etkileyen kısıtlayıcılara baktığımızda en fazla ulaşım faktörünün etkili olduğu görülmüştür. Ulaşımına bağlı olarak zaman yetersizliğinin de kullanıcıları engellediği saptanmıştır. Alanın genel memnuniyetine baktığımızda ise daha çok bakım-yönetim ve yapısal etmenlerin eksikliğinin memnuniyeti düşürdüğü ortaya çıkmıştır. Kullanıcıların alana ulaşmaları durumunda bu faktörler ile ilgili önlemler alınması ile birlikte alan hakkında genel memnuniyetin artacağı düşünülmektedir. Katılımcı sayısını arttırmak için özellikle toplu taşıma olanakları sunulmalıdır ve tur ile gezilerin alana daha sık düzenlenerek kullanıcıları alana ulaştırmak gerekmektedir. Genel memnuniyeti azaltan hizmet eksikliği ve güven problemi aynı zamanda bireylerin faaliyetlere katılımında en fazla etkileyen etmenlerin başında gelmektedir. Hizmet kalitesini arttırmak amacıyla mevcut olan rekreasyonel faaliyetlerin belirtmiş olduğumuz öneriler doğrultusunda iyileştirilmesi gerekmektedir. Güvenliği arttırabilmek amacıyla ise güvenlik birimleri arttırılmalı ve hem engelli bireyler hem de kullanıcı kitlesi için gerekli yönlendirme ve uyarı işaretleri daha sık biçimde kullanılmalıdır.

Sonuç olarak bu kapsamda alınacak yönetim kararlarıyla hem kullanıcıların alana gelmelerini sağlamak hem de kullanıcıların alandan memnuniyetini arttırmak mümkün olabilecektir. Bu alandaki rekreatif konforu arttırmak için yapılacak bu gibi iyileştirmelerin yapılmasının yanı sıra alanın sürdürülebilirliğinde sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle alanın koruma kullanım dengesi göz ardı edilmeden çalışma sonucunda verilen öneriler değerlendirilmelidir.

Kaynaklar

- Abbasi, A., Alalouch, C., Bramley, G. 2016. Open space quality in deprived urban areas: User perspective and use pattern procedia-social and behavioral sciences. 216: 194-205.
- Alexandris, K., Carroll, B. 1997. Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: results from a study in Greece. *Leisure Studies*. 107-125.
- Altan, T. 1984. Kırsal rekreasyon alan planlaması. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Kitabı, No:12.
- Anonim. (Ekim 2017a). [http:// www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2873.pdf](http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2873.pdf).
- Anonim. (Ekim 2017b). <http://www.milliparklar.gov.tr/mp/yedigoller/harita.htm>.
- Aşıkkutlu, S. 2013. Yedigöller milli parkı'nın rekreasyonel yönetim planının oluşturulması, Doktora Tezi, Düzce Üniversitesi.
- Confer, J. J., Vogel song, H., Graefe, A.R., Solan, D.S. and Kramp, J.K. 1996. Relationships between motivations and recreation activity preferences among Delaware State Park visitors: an exploratory analysis. *Proceedings of the 1996 Northeastern Recreation Research Symposium*. New York. 146-153.
- Crawford, D. W., Jackson,, E. L. and Godbey G. 1991. A hierarchical model of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 13: 309-320.
- Crompton, J. L., Kim, S. S. 2004. Temporal changes in perceived constraints to visiting state parks. *Journal of Leisure Research*. 36(2): 160–182.
- Çetinkaya, G., Yıldız, M., Özçelik, M.A. 2016., Açık hava rekreasyon kapsamında milli park kullanım engelleri. *Mediterranean Journal of Humanities*. DOI: 10.13114/MJH.2016119292. 99-114.
- Demirel, M., Harmandar, D. 2009. Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında engel oluşturabilecek faktörlerin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 6(1). 838-846.
- Doğaner, S. 1985. Turizmde doğanın önemi ve türkiye'de doğayı koruma çalışmaları. Cilt:2, Sayı:2. İstanbul.
- Hawkins, B.A., Peng, J., Hsieh, C.M., Eklund, S.J., 1999. Leisure constraints: A replication and extension of construct development. *Leisure Sciences*, 179-192.
- Johnson, C. Y., Bowker, J. M., Cordell, K. 2001. Outdoor recreation constraints: an examination of race, gender, and rural dwelling. *Southern Rural Sociology*. 12 (2001). 111-133.
- Kalıpsız, A. 1981. İstatistik yöntemler. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları. No: 2837, s:558.
- Karaküçük, S. 2008. Rekreasyon boş zamanları değerlendirme. Gazi Kitabevi. ISBN: 9755810485, Ankara.
- Karaküçük, S., Gürbüz, B. 2007. Rekreasyon ve kent(li)leşme. Gazi Kitabevi. ISBN: 978-9944-165-52-5.
- Karavaş, B. 2017. Kentsel ve kırsal rekreasyon alanlarına yönelik kullanıcı tercihlerinin belirlenmesi “Artvin kent örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*. 19(1). 58-69.
- Kuvan, Y. 2012. Doğa koruma ve korunan alanlar. İstanbul Üniversitesi Yayınları. ISBN: 975-978-404-914-5.
- Manning, R., Jacobi C., Valliere, W., Wang, B. 1998. Standards of quality in parks and recreation. *Parks & Recreation*. 33/7. 88-94.
- Müderrişoğlu, H., Kutay, E. L., Eşen, S. 2005. Kırsal rekreasyonel faaliyetlerde kısıtlayıcılar. *Ankara Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*. Cilt:11 Sayı:1, sf 40–44. Düzce.

- Nayir, O. 2009. Isparta yöresi korunan doğal alanlarında ekoturizm talep ve eğilimlerinin belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Sağlık, E., Morçin, İ, Morçin, S.E. 2014. Üniversite öğrencilerinin kırsal rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen kısıtlayıcılar: Çıldır Meslek Yüksekokulu Örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. 86-92.
- Samdahl, D. M., Jekubovich, N. J. 1997. A critique of leisure constraints: Comparative analyses and understandings. *Journal of Leisure Research*, 29: 430-452.
- Scott, D., Tian, S., Wang, P., Munson, W. 1995. Tourism satisfaction and the cumulative nature of tourists' experiences, *Leisure Research Symposium*, San Antonio Texas.
- Uzun, G. 1987. Kentsel rekreasyon alan planlaması. Çukurova Üniversitesi. Ziraat Fakültesi Ders Kitabı. No: 48:101, Adana.
- Uzun, S., Müderrisoğlu, H. 2010. Kırsal rekreasyon alanlarında kullanıcı memnuniyeti: Bolu Gölcük ormanı dinlenme yeri örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. 1, 67-82.
- Vogelsong, H., Graefe, A. R., Confer, J. J., Solan, D. S. and Kramp, J. K. 1997. Relationships between motivations and recreation activity preferences among Delaware State Park visitors: an exploratory analysis. *Proceedings of the 1997 Northeastern Recreation Research Symposium*. New York. 124-127.
- Walker, G. J., Virden, R. J. 2005. Constraints on outdoor recreation. In E. L. Jackson (Ed.), *Constraints to Leisure*. 201–219. State College, PA: Venture Publishing.